

Які існують особливості реалізації права свободи об'єднання у громадські організації в умовах воєнного стану?

Відповідно до ст. 36 Конституції України громадяни України мають право на свободу об'єднання у громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

Статтею 37 Конституції України визначено, що утворення і діяльність громадських організацій, програмні цілі або дії яких спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення, забороняються.

Конституційний Суд України у [рішенні](#) від 06.06.2019 року № 3-р/2019 наголошує, що громадські об'єднання як інститути громадянського суспільства є природним фундаментом конституційної демократії у забезпеченні політичного розвитку українського суспільства та держави, сприяють самореалізації громадян, надають їм можливість самостійно або разом з іншими реалізовувати та/або захищати свої права, свободи та інтереси, що визначаються та гарантуються Основним Законом України, а також брати участь у вирішенні суспільно важливих справ на місцевому чи загальнодержавному рівні.

При цьому, держава має створити такі законодавчі механізми для діяльності об'єднань громадян, які забезпечуватимуть вільний розвиток особистості, можливості реалізації нею свого творчого потенціалу та індивідуальних здібностей у політичній, економічній, соціальній, культурній або інших сферах суспільного життя. Водночас об'єднання громадян та їх члени у своїй діяльності зобов'язані неухильно дотримуватися вимог Конституції України, зокрема її статей 36, 37.

Крім того, варто зазначити, що стаття 64 Конституції України не відносить право на свободу об'єднання у громадські організації до переліку тих свобод, які ніким і в жодний спосіб не можуть бути обмежені.

При цьому, в Указі Президента від 24.02.2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» в п. 3 вказано, що у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану, можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30 – 34, 38, 39, 41 – 44, 53 Конституції України.

Таким чином, не передбачено можливість запровадження окремих обмежень щодо реалізації права на свободу об'єднання у громадські організації.

Щодо особливостей реалізації права на свободу об'єднання у громадські організації, варто зазначити, що під час дії воєнного стану першочерговим пріоритетом держави у сфері державної реєстрації є захист реєстрів від незаконного або несанкціонованого втручання.

Так, Кабінетом Міністрів України прийнято Постанову від 06.03.2022 № 209 “Деякі питання державної реєстрації в умовах воєнного стану та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164”

Відповідно до вказаної Постанови до дня припинення чи скасування воєнного стану:

- **державна реєстрація проводиться виключно державними реєстраторами** юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців, державними реєстраторами речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень (далі — державні реєстратори), посадовими особами Міністерства юстиції, його територіальних органів (далі — посадові особи), **включеними до затвердженого Міністерством юстиції переліку державних реєстраторів** та посадових осіб (далі — перелік), яким в умовах воєнного стану надається доступ до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та/або Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних

осіб – підприємців та громадських формувань (далі — реєстри). Перелік може передбачати обмеження (умови) проведення (прийняття) включеними до нього державними реєстраторами, посадовими особами реєстраційних дій (рішень про державну реєстрацію прав);

- державна реєстрація юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань може проводитися на підставі надісланих заявником державному реєстратору, посадовій особі електронною поштою або за допомогою інших засобів зв'язку документів в електронній формі, що створені з дотриманням вимог законодавства у сфері електронних довірчих послуг та законодавства про електронні документи та електронний документообіг, або електронних копій документів в паперовій формі.
- **державна реєстрація проводиться невідкладно після отримання у повному обсязі належних документів для державної реєстрації.** Документи для державної реєстрації, які подані не у повному обсязі або не відповідають законодавству, не розглядаються та повертаються заявникові без оформлення відповідного рішення з одночасним усним повідомленням заявнику про повний перелік документів, що повинні бути подані, та/або вимоги законодавства, що повинні бути дотримані. Якщо документи для державної реєстрації надіслано електронною поштою або за допомогою інших засобів зв'язку, таке повідомлення заявнику здійснюється електронною поштою або за допомогою інших засобів зв'язку;
- державна реєстрація проводиться незалежно від місцезнаходження нерухомого майна, місцезнаходження юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців чи громадських формувань, якщо відповідні обмеження (умови) не передбачено переліком;
- адміністративний збір не справляється за державну реєстрацію благодійних організацій, громадських об'єднань, предметом діяльності яких є надання допомоги Збройним Силам, іншим військовим формуванням, правоохоронним (спеціальним) органам, органам цивільного захисту, добровольчим формуванням територіальних громад, іншим особам, які забезпечують національну безпеку і оборону, відсіч і стримування збройної агресії іноземної держави, а також особам, які постраждали чи можуть постраждати від такої збройної агресії;
- **документи для державної реєстрації створення громадських формувань, крім громадських об'єднань, не приймаються, а розгляд раніше поданих документів зупиняється на час дії воєнного стану.**

Таким чином, в умовах воєнного стану створено можливість проведення лише найбільш нагальних реєстраційних дій, в тому числі державної реєстрації створення громадських об'єднань і змін до відомостей про них, в тому числі до статутів.